29/12/2020

«Ουρανοί αγαλλιάσθε· σκιρτήσατε τα όρη, Χριστού γεννηθέντος»

Μητροπολιτικό Έργο / Ι.Μ. Νεαπόλεως και Σταυρουπόλεως

Γράφει ο π. Βασίλειος Ι. Καλλιακμάνης, Καθηγητής Θεολογικής Σχολής Α.Π.Θ.

α) Στην εκκλησιαστική υμνογραφία, που στην ουσία α-ποτελεί υπο-μνη--μα-τισμό του βιβλικού μηνύματος για τη σωτηρία του κόσμου, με ποι-η-τικό και γλαφυρό τρόπο πε-ρι-γράφεται το κάλλος της κτί-σεως και η συμμετοχή της σε όλα τα θαυμαστά γεγονότα της θείας ενανθρώπησης. Το φυσικό πε--ριβάλ-λον υπάρχει για τον άνθρωπο και ανάγει στο Δημιουρ-γό. «Οι ουρανοί διηγούνται δό-ξαν Θεού ποίησιν δε χειρών αυτού αναγ-γέλ-λει το στε-ρέω-μα» (Ψαλμ. 18,1), γράφει ο ψαλμωδός, ενώ ο νομπελίστας ποιητής Ο-δυ-σσέας Ελύτης γράφει για τον «Ποιητή των νεφών και των κυμάτων που κοιμάται μέσα μας» (΄Αξιον Εστι, Τα πάθη, Ανάγνωσμα β΄, στ΄).

β) Όμως, για να γίνει αναγωγή από το αισθητό κάλλος των κτισμάτων στον

«Ωραίον κάλ--λει παρά τους υιούς των ανθρώπων» (Ψαλμ. 44,3), από την ομορφιά της δη-μιουρ-γίας στον Κτί-στη και Δημιουργό των απάντων, για να ξυπνήσει ο «κατ’ ει-κό-να Θεού» πλα-σμένος άν-θρω-πος, χρειά-ζο-νται γυμνασμένες πνευ-μα-τικές αι-σθή-σεις. Ε-σωτερική κάθαρση από το επαχ-θές βά-ρος και την ομίχλη των φθοροποιών παθών. ΄Ετσι, η υλι-κή δη-μι-ουργία,που αποτελεί έκ--φρα-ση της προ--νοητικής ενέργειας του Θεού προς το τε--λειό-τε-ρο πλάσμα του, μπορεί να γίνει πηγή έ-μπνευ-σης. Οι υμνο-γρά-φοι που διαθέτουν καθαρή καρδιά, συνδέουν την ωραιότητα της κτίσης με τη λαμπρότητα του Κτίστη και διδάσκουν τους πιστούς.
Η Γέννηση του Χριστού για την αναγέννηση του ανθρώπου

γ) Κι ενώ με την πτώση του ανθρώπου, «η κτίση συστε-νάζει και συνωδίνει άχρι του νυν» (Ρωμ. 8,22), με τη Γέννηση του Σωτήρος «τα σύμπα-ντα χαράς πληρού-νται» (Τροπάριο του όρθρου της εορτής). Στην υμνογραφία των Χριστουγέννων η κτί-ση κα-τέ-χει ουσιαστική θέ-ση. Οι ιεροί υμνογράφοι άλλοτε την παρουσιάζουν να προευτρε-πί-ζεται, άλλοτε νασυγχορεύει, άλλοτε να ευγνωμονεί και άλλοτε να στέ-κεται εκ-στα--τι-κή μπροστά στο «υπέρλόγον και έννοιαν ξένον μυστήριον» της θείας συγκα-τά-βασης.

δ) Ουρανός και γη, άστρα και σπήλαιο, έρημος και φάτνη,όρη και δένδρα, ζώα και φυτά συμμε-τέ-χουν στο υπερφυές γεγονός της θείας συγκατάβασης και υ-πουρ-γούν το θαύμα.«Ευφραίνεσθε δίκαιοι· ουρανοί αγαλλιάσθε· σκιρτήσατε τα όρη Χρι-στού γεννηθέντος», ψάλλει η Εκκλησία στους αίνους της εορτής και καλεί σε θεία συ-νήχηση και αρμονικό συνεορτασμό τα επίγεια με τα ουράνια, τα λογικά με τα άλογα, τους αγγέλους με τους ανθρώπους.

ε) Ο Φώτης Κόντογλου ακολουθώντας την θεσπέσια υμνογραφία της εορτής, περιγράφει το διάκοσμο της εικόνας της Γεννήσεως ως εξής: « Ο περίγυρος της αγίας ταύτης εικόνος, με τα καθέκαστά του είναι τερπνός, δια το φαιδρόν και σωτήριον μυστήριον της Γεννήσεως του Κυρίου. Ο Χρωματισμός των βουνών είναι χαριέστατος και γλυκός, με ελαφρά ισκιώματα. ΄Αγρια πρινάρια και ευώδη χόρτα, μυρσίνες, θυμά-ρια και άλλα, στολίζουν ταπεινά τους βράχους, όπως τα βλέπει κανένας εις τα ευ-λο-γη-μένα βουνά της πατρίδος μας» (΄Εκφρασις… σ.158).

στ) Μέσα από μια αντιθετική εικόνα διδάσκεται η αξία της υψοποιού τα-πεί-νω-σης.«Λαθών ετέχθης υπό το Σπήλαιον, αλλ΄ ουρανός σε πά-σιν εκήρυξεν, ώσπερ στό-μα, τον Αστέρα προβαλλόμενος Σωτήρ». Όπως ο Χριστός γεννιέται μυστικά στο τα-πει--νό σπήλαιο και ο ουρανός αναγ-γέ-λ-λει με το λαμπερό αστέρι σε όλους τον Σωτήρα, έτσι και κάθε πιστός που εκουσίως ταπει-νώ-νε-ται γίνεται ουράνιος άνθρωπος. Στην ίδια γραμ--μή ο Γρηγόριος Θεολόγος ερμηνεύοντας το «μυστήριο της θείας οικονομίας» ομιλεί για υψοποιό κένωση και «θεία πτωχεία»,

προκειμένου ο άνθρωπος να ανέλθει προς το Θε-ό, πληρούμενος δια της «αυτού θεό-τη-τος».

ζ) Στον εσπερινό των Χριστουγέννων μέσα από έναν ύμνο του Ανατολίου Πα-τριάρ-χου Κωνσταντινουπόλεως (5ος αιώνας) παρουσιάζονται όλα τα κτίσματα να προ-σκο--μίζουν στο νεογέννητο Χριστό την ευχαριστία τους: «οι άγγελοι τον ύμνον· οι ου-ρα-νοί τον Αστέρα· οι Μάγοι τα δώρα· οι ποιμένες το θαύμα· η γη το σπήλαιον· η έρη-μος την φάτνην· ημείς δε μητέρα Παρθένον». Μέσω της Παναγίας, που εκπροσωπεί το ανθρώπινο γένος, ανακαινίζεται ολό-κ-ληρη η δημιουργία και η «κτίσις αγάλλεται».

(Το άρθρο αντλείται από την ιστοσελίδα της Ιεράς Μητροπόλεως Νεαπόλεως και Σταυρουπόλεως)